

ЮВІЛЕЙ ПРОФЕСОРА І. С. МОНОЛАТІЯ

20 грудня відзначає свій 40-літній ювілей та 25-річчя творчої та громадської праці івано-франківський вчений, член НТШ та Національної спілки краєзнавців України, доктор політичних наук, професор, академік Академії наук вищої школи України, редактор «Думки», уродженець Коломиї Іван Сергійович Монолатій.

Незважаючи на те, що перші публікації І. С. Монолатія з'явилися ще у травні 1991 р. у коломийському шкільному часописі «Наша слава», а згодом, восени того ж року, у міській газеті «Вісник Коломиї», говорити про його, передусім, історико-краєзнавчий дебют можемо з осені 1993-го. Зокрема тоді оприлюднили укладений ним каталог коломийських книжкових видань 1864-1941 років, який став основою переможної студії на Всеукраїнському конкурсі науково-дослідницьких робіт школярів – членів Малої академії наук України у Донецьку в 1994 р. Ця обставина дозволила Ювіляру вступити на історичний факультет Прикар-

патського університету ім. Василя Стефаника (без складання вступних іспитів), який він закінчив з відзнакою у 1999 р.

Майбутній професор факультету історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника пройшов тривалий науковий і організаційний вишкіл: від вченого секретаря і голови Коломийського осередку НТШ (з 1997 р.) до вченого секретаря Івано-Франківського осередку НТШ (2010-2013) та керівника секції політичних наук і члена Президії Івано-Франківського осередку (з 2014 р.), редактора фахового видання з політичних наук «Думка» у серії «Прикарпатський вісник НТШ» (з 2013 р.).

Наукове та освітнє зростання вченого розпочалося у Коломийській гімназії (вчителі – Леонід Мельник, Роман Антонюк і Йосип Матковський) та Музеї історії міста Коломиї (Михайло Арсак), відтак продовжилося на історичному факультеті Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (Володимир Грабовецький, Володимир Великочий, Сергій Дерев'яно, Володимир Комар), філософічному факультеті Українського Вільного Університету в Мюнхені (Леонід Рудницький, Володимир Косик, Микола Шаповал), а також кафедрах історії України та зарубіжних країн Київського національного лінгвістичного університету (Юрій Терещенко) та політичних наук Рівненського державного гуманітарного університету (Максим Гон).

Ювіляр пройшов «класичний» шлях науковця: від здобувача кафедри і асистента кафедри політології до професора рідного вишу, а також здобув ступені магістра і доктора (історія) УВУ, захистив кандидатську (зі спеціальності «Історія України»; Інститут історії України НАН України у Києві) та докторську (зі спеціальності «Політичні інститути та процеси»; Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича) дисертації, а також габілітувався на факультеті політичних наук і міжнародних відносин Ягеллонського університету у Кракові.

І. С. Монолатій двічі був стипендіатом Кабінету Міністрів України для молодих вчених (2006-2008, 2011-2012), а також Ради Міністрів і Міністерства закордонних справ Республіки Польща для молодих науковців (2006-2007).

Розбудовуючи європейський вимір української освіти, упродовж 2012–2016 років вчений працював в Університеті Яна Кохановського у Кельцах (Республіка Польща), у 2014 році був стажистом Меморіалу та Міжнародної школи Голокосту «Яд Вашем» у Єрусалимі (Ізраїль) та «Меморіалу Шоа» у Парижі (Франція).

Знаною є праця Ювіляра у редакційних колегіях вітчизняних та зарубіжних наукових періодичних видань: «Вісник Прикарпатського університету. Історія» (Івано-Франківськ), «Панорама політологічних студій» (Рівне), «Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє» (Тернопіль, Україна), «Judaica Ukrainica» (Київ), «Spheres of Culture» (Люблін), «Koło Historii» (Люблін), «Annales Universitatis Mariae Curiae-

Skłodowska. Sectio Balcaniensis et Carpathiensis» (Люблін, Республіка Польща), «Central European Papers Journal» (Опава, Чехія).

Широкому загалові мешканців Івано-Франківщини відомі експертні оцінки, коментарі та інтерв'ю Ювіляра у газеті «Галичина» та «Тижневик Галичини», а також виступах на обласному радіо, присвячені проблемам історичної пам'яті, особливостям освіти студентів-політологів, історії та культурі етнічних спільнот Івано-Франківщини.

За наукові здобутки І. С. Монолатія та розробку ним проблем етнічної історії, політології та соціології, у грудні 2012 р. Загальні збори Академії наук вищої школи України обрали його академіком по відділенню соціології, політології і права.

З липня 2016 р. – він експерт Ради молодих вчених МОН України, а також вдруге є членом спеціалізованої вченої ради в Південноукраїнському національному педагогічному університеті ім. К. Ушинського в Одесі.

У доробку Ювіляра – понад 350 наукових публікацій, у т. ч. 12 індивідуальних монографій українською та іноземними мовами.

З-поміж найвідоміших монографій І. С. Монолатія українською мовою назвемо такі: «Коломиєзнавство: нариси з історії Коломиї» (1996, 2016), «Від контактів до співпраці: соціально-економічне становище та культурний розвиток німців у Галичині» (2002), «Особливості міжетнічних взаємин в західноукраїнському регіоні у Модерну добу» (2007), «Жити і давати жити іншим: німецький дискурс західноукраїнської етнополітичної сфери» (2008), «Разом, але майже окремо: взаємодія етнополітичних акторів на західноукраїнських землях» (2010), «Цісарська Коломия 1772–1918 рр.» (2010), «Інші свої: політична участь етнічних акторів пізньогабсбурзьких Галичини і Буковини» (2012), «Місто без властивостей: коломиїська fuga Великої війни» (2014), «Вічний жид з Коломиї. “Українець” Мойсеєвого визнання Яків Саулович Орештайн» (2015).

Ці праці знайшли схвальну критику та розпочали дискусію серед колег-науковців в Україні, Білорусі, Росії, Литві, Польщі, Німеччині, Австрії, Швейцарії, Ізраїлі.

Важливим здобутком науковця стали монографії польською мовою: «Viribus Unitis? Dylematy (współ)istnienia narodów Galicji Habsburskiej» (2013) та «Metropolia versus Peripheria: studia nad etno- i geopolityką dawnych Kresów Wschodnich I Przemysłowej na przełomie XIX i XX wieku» (2015), а також колективні академічні праці – «Wprowadzenie do studiów wschodnioeuropejskich. Ukraina i Białoruś: przeszłość i współczesność ziem między Rzeczpospolitą a Rosją» (2013), «Razem czy osobno? Dwadzieścia lat stosunków polsko-ukraińskich» (2013).

Відомою є й краєзнавча праця Ювіляра, зокрема вивчення історії та культури Прикарпаття. У його доробку – понад чотири десятки пе-

редмов до історико-краєзнавчої серії «Моє місто» івано-франківського видавництва «Лілея-НВ» (з 2007 р.), а також спеціально упорядковані хрестоматії з історії Івано-Франківська (2012) і Коломиї (2016).

За наукові здобутки І. С. Монолатія визнали «Молодим вченим року» (2004), «Відомим науковцем року» (2013), відзначили Почесними грамотами Голів Івано-Франківської ОДА та Івано-Франківської обласної ради (2005, 2011, 2012), відзнакою «За добру справу» капітули незалежного громадського об'єднання «І» (2007), краєзнавчою премією імені Володимира Полека (2011), а також нагородили медаллю Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника «За заслуги» (2016).

За активну громадянську позицію у науковому вивченні історії Коломиї, у серпні 2016 р. Коломийська міська рада своїм рішенням приєднала І. С. Монолатію звання «Почесний громадянин Коломиї».

Можна довго перелічувати наукові здобутки нашого Колеги, однак важливим є те, що він як історик та політолог, фахівець з проблем міжетнічних взаємин на західноукраїнських землях, сформувався у спільноті НТШ, одним з перших на Прикарпатті підтримавши його відродження у 1990-х, сповідує високі академічні і наукові стандарти нашого Товариства.

Сьогодні Іван Сергійович Монолатій є знаним українським вченим, відомим своїми публікаціями та виступами поза межами України, а також важливою є обставина, що він, як і кожен член нашого Товариства, має чітку громадянську позицію, спрямовану на розвиток української науки, зміцнення української державності.

Тому нині, як ніколи, щемливе звучання мають рядки, написані ним у 1992-му¹, які й сьогодні звучать як заклик вивчати історію рідної землі, не зраджувати національну пам'ять:

*Пам'ять у нас ніхто не забере...
Ні, ніхто.
Бо ми – народ!
Ніхто
Не забере у нас ні ГУЛАГів,
ані Биківень, ані Сибіру...
Наші і тільки наші кості
лежать у цій землі.
Ми – народ!
І наша пам'ять – вічна,
І наша слава – вічна і наша...*

¹ Див.: Іван Монолатій. Пам'ять у нас ніхто не забере... // Гімназійна ватра. – Коломия, 1992. – Ч. 1. – С. 4.

Івано-Франківська та коломийська спільноти НТШ зичать Ювілярові та його найріднішим міцного здоров'я, творчої наснаги, усіляких гараздів для здійснення нових творчих задумів та реалізації задуманого і вимріяного!

В. М. Мойсишин (*м. Івано-Франківськ*),
М. М. Арсак (*м. Коломия*)